

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 10 eller 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

Befogenhet att — — — — — — — — — — innehar befälsställning.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

29 §.

Med dagsböter straffes

1) den som anordnar offentlig tillställning utan att hava erhållit tillstånd, där sådant erfordras, eller som anordnar offentlig tillställning i strid mot förbud enligt 10 eller 11 §;

2) den som fortsätter — — — — — — — — — — andra stycket.

Vid förseelse — — — — — — — — — — förhindra förseelsen.

Den som — — — — — — — — — — femhundra kronor.

Försummelse i — — — — — — — — — — till stånd.

Till dagsböter dömes

1) den som anordnar offentlig tillställning utan att hava erhållit tillstånd, där sådant erfordras, eller som anordnar offentlig tillställning i strid mot förbud enligt 11 §;

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1969.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels likalydande motionerna I: 967 av herr *Svenungsson* och II: 1112 av herr *Fridolfsson* i Stockholm m. fl.,

dels likalydande motionerna I: 1004 av herr *Eric Carlsson* och fröken *Pehrsson* och II: 1155 av herr *Persson* i Heden m. fl.,

dels likalydande motionerna I: 1005 av herr *Åkesson* m. fl. och II: 1156 av herr *Nelander* m. fl.,

dels ock likalydande motionerna I: 1013 av herr *Ferdinand Nilsson* m. fl. och II: 1163 av herr *Börjesson* i Glömminge.

Redogörelse för motionsyrkandena lämnas i det följande s. 6.

Inledning

Enligt 10 § allmänna ordningsstadgan (AOst) den 14 december 1956 (nr 617) får offentlig tillställning inte anordnas på juldagen, långfredagen eller påskdagen. Länsstyrelsen får dock medge undantag för tillställning vars innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd.

Filmbranschens samarbetskommitté har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1964 begärt att förbudet upphävs beträffande biografställningar.

Yttranden över samarbetskommitténs skrivelse har efter remiss avgetts av justitiekanslern (JK), domkapitlen i Uppsala ärkestift samt Lunds och Härnösands stift, överståthållarämbetet (ÖÄ), länsstyrelserna i Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs samt Västerbottens län, statens biografbyrå, Svenska teaterförbundet samt Sveriges frikyrkoråd.

Med anledning av två likalydande motioner (I: 77 och II: 111) har 1968 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande upphävande av 10 § AOst (1LU 29, rskr 175).

Vid utskottsbehandlingen remitterades motionerna för yttrande till rikspolisstyrelsen, domkapitlet i Uppsala ärkestift, länsstyrelsen i Stockholms län, Centerns ungdomsförbund (CUF), Folkpartiets ungdomsförbund (FPU), Högerns ungdomsförbund (HUF), Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU), Frikyrkliga ungdomsrådet, Sveriges frikyrkoråd och Sveriges kristna ungdomsråd.

Med anledning av riksdagens framställning har inom kommunikationsdepartementet utarbetats en promemoria (Stencil K 1969: 1) i vilken föreslås att 10 § AOst upphävs.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av JK, rikspolisstyrelsen, samtliga domkapitel, länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Västmanlands, Jämtlands och Norrbottens län, statens biografbyrå, Bygdegårdarnas riksförbund, Filmbranschens samarbetskommitté, Folketshusföreningarnas riksorganisation, Folkparkernas centralorganisation, FPU, HUF, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska bilsporthörsförbundet, Svenska korporationsidrottsförbundet, Svenska teaterförbundet, Sveriges frikyrkoråd, Sveriges kristna ungdomsråd i vilket Frikyrkliga ungdomsrådet numera har uppgått, Sveriges riksidrottsförbund, SSU och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Vissa länsstyrelser har bifogat yttranden från polismyndigheter, länsstyrelserna i Blekinge och Malmöhus län dessutom från kyrkorådet i Karlskrona stadsförsamling resp. drätselkammaren i Malmö och stadskollegiet i Hälsingborg.

Beträffande historik, gällande rätt, framställningen från Filmbranschens samarbetskommitté, riksdagsbehandlingen vid 1968 års riksdag, departementspromemorian samt remissyttrandena däröver hänvisas till propositionen s. 5—19.

Departementschefen

Redan under 1890-talet utreddes frågan huruvida ett förbud mot offentliga tillställningar på vissa kyrkliga helgdagar var befogat. Utredningen ledde till viss uppmjukning av då gällande förbud. Under förarbetena till AOst sattes det visserligen inte i fråga att slopa förbudet, vilket då liksom nu gällde alla offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen. Ett slopande av förbudet har emellertid därefter aktualiserats vid skilda tillfällen, senast av 1968 års riksdag. Det får anses ha klart framgått att opinionen för en sådan åtgärd blivit allt starkare.

Som framhållits i departementspromemorian innebär inte den omständigheten att det är tveksamt om en majoritet av befolkningen önskar behålla förbudet att det helt skulle saknas motiv för ett förbud. Genom förbudet har man velat ta hänsyn till dem som på grund av ifrågavarande dagars stora betydelse enligt den kristna trosåskådningen anser att högtiderna bör hållas i särskild helgd. Det är rimligt att visa en sådan hänsyn och det kan t. o. m. finnas anledning att genom lagstiftning inskrida till förmån för denna grupps intresse. En sådan lagstiftning innebär nämligen inte att staten tar ställning i en trosfråga utan endast att det intresse som skyddas bedöms vara så väsentligt att det framstår som berättigat att andra medborgare underkastas vissa inskränkningar i sin frihet.

Företrädare för den kristna trosåskådningen — i vilkas intresse förbudet alltså upprätthålls — har emellertid allt oftare hävdat att förbudet innebär ett tvång som strider mot denna åskådning. Under remissbehandlingen av departementspromemorian har ett klart övervägande antal av de remissinstanser som företräder de kristna synpunkterna intagit en sådan ståndpunkt. Redan denna omständighet utgör enligt min mening ett starkt skäl för att förbudet upphävs.

Härtill kommer att — som flera remissinstanser anfört — mycket talar för att förbudet inte är erforderligt för att trygga helgfriden. Det övervägande antalet offentliga tillställningar anordnas under sådana omständigheter att de knappast kan anses innefatta något stötande för dem som vill på särskilt sätt iaktta ifrågavarande dagars helgd. Beträffande de helgdagar som inte omfattas av förbudet synes helgfriden, som domkapitlet i Linköpings stift har anfört, ha kunnat upprätthållas utan stöd av något förbud mot offentliga tillställningar. Jul- och påskhelgerna infaller under en tid på året då de flesta offentliga tillställningar utom vissa idrottsevenemang normalt måste förläggas inomhus. Det har från flera håll vitsordats att idrottsorganisationerna i allmänhet avstått från att anordna idrottstävlingar under gudstjänsttid. I likhet med flera remissinstanser anser jag det berättigat att utgå från att de som — om förbudet upphävs — ämnar anordna offentliga tillställningar på ifrågavarande kyrkliga helgdagar kommer att

ta hänsyn till dagarnas särskilda karaktär. Vid den tillståndsprovning som enligt 12 § AOst skall ske beträffande vissa offentliga tillställningar, nämligen bl. a. offentliga tillställningar på allmän plats samt offentlig danstillställning, cirkusföreställning och tävling i motorsport, kan polismyndigheten meddela föreskrifter i fråga om tiden eller platsen för den avsedda tillställningen för att förhindra att gudstjänster störs genom t. ex. musik eller buller från tillställningen. Utsändning av radio- och TV-program samt tillställningar som föreningar anordnar för sina medlemmar omfattas inte av förbudet i 10 § AOst.

Vid provningen av framställningar om undantag från förbudet har det på senare tid ofta visat sig vara svårt att avgöra vad som skall anses förenligt med ifrågavarande högtiders helgd. Det kan sägas att detta inte utgör ett skäl att upphäva förbudet utan att det ankommer på lagstiftaren eller de tilllämpande myndigheterna att utbilda normer för bedömningen. Remissinstansernas inställning till frågan huruvida förbudet bör upphävas visar emellertid att uppfattningen om vad som kan vara förenligt med högtidernas helgd på senare tid undergått en förändring och på att man numera i vida kretsar är beredd att godta mycket som för endast några år sedan inte skulle ha ansetts vara förenligt med högtidernas helgd. Några fasta utgångspunkter för bedömningen finns knappast längre. Om förbudet kvarstår torde utvecklingen komma att fortsätta i samma riktning som hittills och det kommer med all sannolikhet att bedömas som ofrånkomligt att i allt större utsträckning medge undantag från förbudet.

Under remissbehandlingen av departementspromemorian har domkapitlet i Göteborgs stift hävdlat att förbudet bör behållas inte så mycket av hänsyn till religiösa intressen utan mera för att tillgodose ett behov hos alla människor av att året förflyter i en viss rytm och att vissa årliga högtider medför avbrott från det vardagliga. Med en sådan motivering — som enligt min mening knappast är tillräcklig för lagstiftning — skulle frågan om vad som skall anses förenligt med högtidens helgd bli än mer svårbedömd.

Ett upprätthållande av förbudet innefattar en tämligen obetydlig frihetsinskränkning. Som anförts bl. a. under remissbehandlingen av departementspromemorian kan emellertid ensamheten under dessa helger kännas särskilt tung för dem som saknar familj eller av annan anledning inte har möjlighet att fira helgerna på samma sätt som andra. Det är uppenbart att problem av denna art inte kan lösas genom att ifrågavarande förbud avskaffas men en sådan åtgärd kan i någon mån motverka ofrivillig sysslolöshet och därmed att ensamheten känns onödigt svår.

Det anförda talar för att förbudet upphävs. I departementspromemorian har pekats på möjligheten att upphäva förbudet bara delvis och låta det fortfarande gälla för de tillställningar för vilka f. n. enligt 12 § AOst krävs tillstånd oavsett när de skall äga rum. Tanken på en på det sättet begränsad reform avvisades emellertid i promemorian med hänvisning till bl. a. att den

från kristet håll framförda principiella invändningen mot ett förbud gäller också ett sålunda begränsat förbud och till att en sådan begränsning i många fall skulle te sig konstlad och inkonsekvent. Jag finner dessa invändningar bärande. Under remissbehandlingen har f. ö. tanken på att upphäva förbudet partiellt vunnit bara begränsad anslutning.

Jag förordar därför att förbudet mot att anordna offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen upphävs helt. Det bör ske med verkan fr. o. m. den 1 juli 1969.

Motionerna

I samtliga motioner yrkas att riksdagen måtte avslå propositionen. I motionerna I: 1013 och II: 1163 hemställs därjämte att riksdagen måtte uttala att juldagen, långfredagen och påskdagen alltfört bör fredas mot offentliga tillställningar med karaktär av kommersiell nöjesindustri.

Beträffande motionernas motivering hänvisar utskottet till de tryckta motionerna, II: 1112, II: 1155, II: 1156 och I: 1013.

Utskottet

I propositionen begärs riksdagens yttrande över ett förslag till upphävande av det i 10 § allmänna ordningsstadgan upptagna förbudet mot offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen. Förslaget grundas på en departementspromemoria som utarbetats sedan 1968 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande upphävande av det angivna stadgandet.

I fyra olika motionspar, nämligen I: 967 och II: 1112, I: 1004 och II: 1155, I: 1005 och II: 1156 samt I: 1013 och II: 1163, avstyrks den föreslagna författningsändringen. I motionerna I: 1013 och I: 1163 hemställs därjämte att riksdagen måtte uttala att ifrågavarande helgdagar alltfört bör fredas mot offentliga tillställningar med karaktär av kommersiell nöjesindustri.

Genom det ifrågavarande förbudet har man velat ta hänsyn till dem som på grund av berörda dagars stora betydelse enligt den kristna trosåskådningen anser att högtiderna bör hållas i särskild helgd. Som departementschefen uttalar är det rimligt att hänsyn visas och att den frihetsinskränkning som förbudet innefattar är i och för sig tämligen obetydlig men hänsyn bör kunna iakttas utan förbud. Vid remissbehandlingen av den ovan nämnda promemorian har ett helt övervägande antal av de remissorgan som har att företräda de kristna synpunkterna framfört åsikten, att förbudet innebär ett tvång som icke är förenligt med den kristna förkunnelsen. Majoriteten av dem, i vilkas intresse förbudet upprätthålls, har sålunda

ingen erinran mot att det upphävs. Som framhålls i propositionen talar detta för den föreslagna ändringen.

För upphävande av förbudet kan också anföras att detsamma knappast synes erforderligt för att trygga helgfriden. I detta hänseende må särskilt framhållas att, bortsett från vissa idrottsevenemang, flertalet offentliga tillställningar normalt förläggs inomhus under den tid jul- och påskhelgerna infaller samt att — om förbudet upphävs — idrottsorganisationerna, vilka hittills som regel avstått från att anordna idrottstävlingar under gudstjänsttid, torde kunna förväntas också ta tillbörlig hänsyn till de ifrågavarande dagarnas särskilda karaktär. Även i övrigt bör man enligt utskottet kunna räkna med återhållsamhet vid arrangerandet av offentliga nöjeställningar på ifrågavarande dagar. Härtill kommer att vid den tillståndsprövning, som enligt 12 § allmänna ordningsstadgan skall ske beträffande vissa offentliga tillställningar, möjlighet föreligger att i fråga om tid och plats för den avsedda tillställningen ge föreskrifter som förhindrar att gudstjänstlivet störs. Tillståndsprövning i detta syfte, som handhas av polismyndigheten, omfattar alla offentliga tillställningar på allmän plats och även nöjeställningar av typen offentliga tivoli- och marknadsnöjen, motortävlingar och danstillställningar, eller således flertalet nöjesarrangemang med störande buller eller musik som vanliga inslag.

Det må även nämnas att svårigheter uppenbarligen föreligger att skapa fasta normer till ledning för den länsstyrelserna åvilande dispensprövningen om en avsedd tillställnings syfte eller innehåll är förenligt med ifrågavarande högtiders helgd. Detta har lett till att rättstillämpningen i viss utsträckning kommit att sakna önskvärd enhetlighet.

Under hänvisning till det anförda ansluter sig utskottet till uppfattningen att förbudet mot offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen nu bör upphävas och förordar att det framlagda förslaget lämnas utan erinran. Motionerna bör i konsekvens härmed avslås i vad däri avstyrks upphävandet av förevarande paragraf. Det i motionerna I: 1013 och II: 1163 upptagna särskilda yrkandet rörande fredandet av ifrågavarande helgdagar synes icke kräva något uttalande utöver vad ovan anförts.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen, med avslag å motionerna

1) I: 967 och II: 1112,

2) I: 1004 och II: 1155,

3) I: 1005 och II: 1156 samt

4) I: 1013 och II: 1163, såvitt avser upphävande av 10 §

allmänna ordningsstadgan,

i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäler, att riksdagen icke funnit anledning till erinran mot det vid förevarande proposition, nr 77, fogade förslaget, samt

B. att motionerna I: 1013 och II: 1163 i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 maj 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK SVEDBERG

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg (s), Hjorth (s), Schött (m), fru Lindström (s), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Ernulf (fp) och Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fröken Bergegren (s)*, herrar Martinsson (s)*, Dockered (cp), Hansson i Piteå (s), fru Anér (fp), herr Fridolfsson i Stockholm (m) och fru Jonäng (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar Schött (m), Ernulf (fp), Ferdinand Nilsson (cp), Dockered (cp), Fridolfsson (m) och fru Jonäng (cp), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

Vid 1968 års riksdag behandlades motionerna I: 77 och II: 111 avseende utredning om upphävande av 10 § allmänna ordningsstadgan med förbud att på juldagen, långfredagen och påskdagen anordna offentliga tillställningar såsom t. ex. teaterföreställning, konsert, idrottstävling, danstillställning eller cirkusföreställning.

Första lagutskottet utgick då vid sitt ställningstagande till den i motionerna väckta frågan från att denna skulle komma att förutsättningslöst omprövas vid kommande utredning om framtida relationer mellan kyrka och stat, varför något initiativ av riksdagen icke vore påkallat. Utskottet hemställde därför att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Sedan riksdagen emellertid med bifall till motionerna hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning och förslag om förbudets upphävande, har föreliggande proposition framlagts.

I motionerna I: 967 och II: 1112, I: 1004 och II: 1155, I: 1005 och II: 1156 samt I: 1013 och II: 1163 yrkas avslag å propositionen. I motionerna I: 1013 och II: 1163 hemställes härutöver att riksdagen måtte uttala att tillstånd icke

måtte medgivas att å dessa helgdagar anordna offentlig tillställning med karaktär av kommersiell nöjesindustri.

Även med nuvarande bestämmelser gäller att något hinder icke föreligger för normal föreningsverksamhet. Vidare ankommer det enligt 12 § allmänna ordningsstadgan på vederbörande polismyndigheter att medgiva tillstånd för anordnande av offentlig tillställning på allmän plats eller nöjestillställning av typen offentliga tivoli- och marknadsnöjen m. m. Sådan tillståndsgivning skulle kvarstå även vid hävande av det generella förbudet beträffande de tre stora helgdagarna.

Utskottet finner icke att det nuvarande fredandet av de tre stora helgdagarna på ovan angivet sätt ifrågasätts av någon utbredd folkopinion eller uppfattas såsom något mot religionsfriheten stridande förtryck. Såsom Sveriges frikyrkoråd framhållit, tillmäter majoriteten av Sveriges folk alltjämt juldagen, långfredagen och påskdagen sådan helgd att man icke endast finner sig i lydelsen av 10 § utan önskar dess bibehållande. Många som icke är lika engagerade finner det naturligt att man visar sådan hänsyn till andra människors uppfattning, att man från offentliga nöjestillställningar fridlyser årets tre främsta helgdagar. Även i propositionen betecknas den frihetsinskränkning detta kan innebära som tämligen obetydlig.

Med fog har vissa remissinstanser hänvisat till den växlande praxis som förekommer beträffande den ovan berörda tillståndsgivningen när det gäller de tre helgdagarna. Oavsett vilket beslut riksdagen kan komma att fatta i fråga om bestämmelserna i 10 § allmänna ordningsstadgan synes därför erforderligt att klara, generella bestämmelser fastställs för att skydda dessa dagar från att utnyttjas av kommersiell nöjesindustri.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen, med bifall till motionerna

1) I: 967 och II: 1112,

2) I: 1004 och II: 1155,

3) I: 1005 och II: 1156 samt

4) I: 1013 och II: 1163, såvitt avser upphävande av 10 § allmänna ordningsstadgan,

i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäler att riksdagen funnit det i nyssnämnda lagrum upptagna förbudet mot offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen icke böra upphävas, samt

B. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 1013 och II: 1163 i övrigt, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att anvisningar utfärdas rörande meddelandet av tillstånd till offentliga nöjestillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen, så att dessa helgdagar fredas från att utnyttjas av kommersiell nöjesindustri.